

Petinšestdeset let Gorenjskega muzeja (5)

Tabuji padajo – učimo se dialoga

DR. JOŽE DEŽMAN

GORENJSKI
MUZEJ

Imel sem privilegij, da sem v štirih desetletjih dela v muzejstvu srečal usode več kot 50.000 oseb, ki jih je lomilo prelomno 20. stoletje. Hvaležen sem stotinam sodelavcev, s katerimi smo izvedli številne projekte.

Naj naštejemo nekaj rezultatov: Nacistična okupacija (Tržič 1984), prva razstava (1990) in številne objave o gorenjskih prisilnih mobilizirancih v nemško vojsko, Gorenjski partizan – Gorenjski odred 1942–1944 (1992), Druga svetovna vojna med Julijci in Karavankami – Jeseniško okrožje 1943–1945 (1995), Talci zgodovine – žrtve 2. svetovne vojne v Sloveniji (1998), Med kljukastim križem in rdečo zvezdo (2002). Kasneje sem številna besedila in več knjig posvetil predvsem tabuiranemu trpljenju žrtev titoističnega

terorja. Na to temo sem tudi doktoriral: Ni bilo lahko, a smo obstali in stojimo; titoizem – poraz nasilja (2015).

Pri svojem delu v Gorenjskem muzeju posebno pozornost posvečam domoznanstvu – kot pisec in zlasti urednik številnih zbornikov: Bohinjskega, Radovljiškega, Brezjanskega, Blejskega.

Od leta 1995 raziskujem romarsko kulturo pri Mariji Pomagaj na Brezjah. Postavil sem razstavo votivov v baziliki na Brezjah, morda najbolj obiskano slovensko razstavo, predstavil svet brezjanskih romarjev (Mariji – brezjanski romarji, 1998).

Projekte o fašizmu, nacionalsocializmu, stalinizmu, meščanstvu od vzpona nacije do nacionalizacije, preganjanju in uporabi kmetstva v titoizmu, železni zavesi,

osamosvajanju Slovenije sem vodil kot direktor Muzeja novejšje zgodovine Slovenije (2005–2010) in Arhiva Republike Slovenije (2011–2012).

Pripravil sem praznično brošuro za 15 in 25 let Republike Slovenije – zadnja je izšla v 43.000 izvodih.

V desetletjih javne prisotnosti sem bil dopisnik in sodelavec večine vodilnih slovenskih medijev, posebej bogato je bilo sodelovanje z Gorenjskim glasom, omenim naj impozantno knjigo o Gorenjski 1900–2000.

Bil sem urednik Borca (1993–2000), od 2013 urejam revijo Slo časi kraji ljudje.

Od 2005 je na Radiu Ognjišče tedenska oddaja Moja zgodba. Sam sem soavtor več kot 200 oddaj.

Od leta 2005 sem predsednik Komisije Vlade RS

Med znaki, ki jih je oblikoval prijatelj, akademski slikar prof. Črtomir Frelih, je največ prahu dvignil znak za projekt Med kljukastim križem in rdečo zvezdo, 2001.

za reševanje vprašanj prikritih grobišč in član Komisije Vlade RS za izvajanje Zakona o popravilu krivic. Razkrivanje skrivnosti rova sv. Barbare je bilo

velik premik v slovenski tranziciji.

Skratka, radovedno odkrivam nova dejstva in si dovolim razlage, ki mi jih odkriva omogočajo.